

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 19–20 травня 2022 року)

Суми
Сумський державний університет
2022

п'яним за кермом. URL : <https://www.volynnews.com/news/all/skandalno-vidomoho-blohera-iaakuu-pliunuv-v-oblychchia-politseyskomu-zat/>.

3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

4. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо захисту честі та гідності працівників Національної поліції України, членів громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону та військовослужбовців: Проект Закону України від 08.02.2021 р. № 5050 / Верховна Рада України. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71060.

5. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо захисту честі і гідності громадян та працівників правоохоронних органів: Проект Закону України від 24.02.2021 р. № 5050-1 / Верховна Рада України. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71217.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ДО ПРАЦІ ОСІБ ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Анісімова Ю. В.

студентка III курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Бондаренко О. С.

д.ю.н., доцент, завідувач кафедри КПДС ННІ права

Сумського державного університету

Право на працю є одним з основоположних соціальних прав, що передбачає можливість особи заробляти собі на життя працею, яку вона вільно обирає або на яку вільно погоджується. З огляду на правовий статус засудженого до позбавлення волі передбачається, що він користується всіма правами людини й громадянина, за винятком тих обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду [1].

Так, Кримінально-виконавчий кодекс України (далі – КВК України) визначає право засуджених до позбавлення волі на оплачувану працю згідно із законодавством про працю. До того ж зазначено, що суспільно корисна праця є одним з основних засобів виправлення та самореалізації засуджених [2].

Працевлаштування осіб засуджених до позбавлення волі має свої особливості, які передусім зумовлені правовим становищем таких осіб та завданнями, які постають перед установами виконання покарань.

Праця осіб засуджених до позбавлення волі здійснюється на добровільній основі в порядку, встановленому ст. 118 КВК України, яка, зокрема, передбачає, що така праця виконується на підставі договору цивільно-правового характеру або трудового договору, який укладається між засудженим та фізичною особою-підприємцем або юридичною особою, для яких засуджені здійснюють виконання робіт чи надання послуг. Такі договори погоджуються адміністрацією колонії та повинні містити порядок їх виконання [2].

Перелік робіт і посад, на яких забороняється використовувати засуджених до позбавлення волі, визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України. Так, чіткий перелік робіт і посад, на яких забороняється використання праці засуджених, закріплено у п. 2 розділу XVII Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань. Згідно цього пункту забороняється використовувати працю засуджених до позбавлення волі:

- на всіх роботах і посадах у міжрегіональних управліннях, адміністративних будівлях, у яких розміщується персонал з охорони установ виконання покарань, у розплідниках службових собак;
- у приміщеннях, де розміщені зброя, спеціальні засоби, система сигналізації для попередження втеч, система контролю доступом, службова документація;
- на роботах, пов'язаних з устаткуванням для розмноження документів, радіотелеграфною та телефонною технікою (за винятком лінійних монтерів у присутності представників адміністрації установи виконання покарань);
- на посадах продавців, бухгалтерів-операціоністів, касирів, завідувачів продовольчих та речових складів, комірників;
- на роботах, пов'язаних з обліком, зберіганням та видачею медикаментів, а також вибухових та отруйних речовин;
- як зубопротезистів, водіїв легкових та оперативних автомобілів і мотоциклістів;
- на посадах з підпорядкуванням їм вільнонайманих працівників;
- на роботах, пов'язаних з обслуговуванням та ремонтом технічних засобів охорони і нагляду;
- на роботах, пов'язаних з наданням медичної допомоги [3].

П. 8 ч. 1 ст. 8 КВК України передбачено, що законодавство про працю поширюється на засуджених у частині, що стосується умов праці. Так, відповідно до ч. 1 ст. 119 цього Кодексу «для осіб, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, робочий тиждень не може перевищувати норму тривалості робочого часу, встановленого

законодавством про працю. Місце та вид роботи, час початку та закінчення роботи (зміни) визначаються адміністрацією колонії. Засуджені звільняються від роботи у вихідні, святкові та неробочі дні, визначені законодавством про працю». Інструкцією про умови праці та заробітну плату засуджених до обмеження волі або позбавлення волі також закріплено окремі положення щодо умов праці засуджених до позбавлення волі неповнолітніх, засуджених, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці, засуджених вагітних жінок та жінок, які мають дітей віком до трьох років і т.п.

Що стосується оплати праці засуджених до позбавлення волі, то КВК України передбачає для засуджених два види трудової діяльності: перший – це оплачувана праця, що є формою реалізації права на оплачувану працю (ст.ст. 8, 118 КВК України); другий – це безоплатна праця: роботи з благоустрою колоній і прилеглих до них територій, а також поліпшення житлово-побутових умов засуджених або допоміжні роботи із забезпечення колоній продовольством (ст. 118 КВК України). Основна відмінність цих видів праці – можливість отримання прибутку, види виконуваних робіт та процедура залучення [4, с. 159].

Оплата праці засуджених до позбавлення волі здійснюється відповідно до професії і кваліфікації засуджених, складності та умов виконуваних робіт. Тарифні ставки та посадові оклади розраховуються підприємствами установ виконання покарань.

Порядком про відшкодування вартості витрат на утримання засуджених в установах виконання покарань регламентується механізм відшкодування витрат, пов'язаних з утриманням засуджених до позбавлення волі в установах виконання покарань. Так, вартість витрат на утримання засуджених в установах виконання покарань, відшкодовується із нарахованого їм заробітку, пенсій та іншого доходу та розраховується за видами наданих послуг, які безпосередньо пов'язані із забезпеченням створення належних матеріально-побутових умов під час відбування покарання [5]. Не відшкодовується з нарахованого засудженим заробітку та іншого доходу вартість харчування, взуття, одягу, білизни, спецхарчування та спецодягу.

Важливим аспектом праці засуджених до позбавлення волі також є загальнообов'язкове державне соціальне страхування засуджених осіб, які залучені до суспільно корисної оплачуваної праці за строковим трудовим договором, та пенсійне забезпечення таких осіб, яке відбувається на загальних підставах.

З огляду на вищезазначене можна зробити висновок, що КВК України регламентує порядок залучення засуджених до позбавлення волі до праці з метою досягнення позитивних змін в особистості, сприяння соціальній адаптації як до умов відбування покарання в колонії, так і після звільнення. Залучення до праці спрямоване, насамперед,

на приучення засуджених ставитися до праці, як до позитивної та необхідної складової життя, набуття/збереження вмінь та навичок які дадуть можливість реалізовувати власні потреби та забезпечать законними засобами для існування у тому числі й після звільнення [6, с. 217].

Таким чином, зміст поняття «залучення засуджених до праці» слід розуміти як унормовану трудовим і кримінально-виконавчим законодавством діяльність адміністрації установи виконання покарань з працевлаштування та працевикористання засуджених [7, с. 80-81]. У свою чергу така діяльність зумовлена реалізацією засудженого до позбавлення волі свого суб'єктивного права – права на працю.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://bit.ly/3GyV7b8> (дата звернення: 28.04.2022).
2. Кримінально-виконавчий кодекс : Закон України від 11.07.2003 р. № 1129-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text> (дата звернення: 28.04.2022).
3. Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань : Наказ Міністерства юстиції України від 28.08.2022 р. № 2823/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1010-18#Text> (дата звернення: 28.04.2022).
4. Кирилюк В. А. Деякі питання залучення засуджених до позбавлення волі до праці та пропозиції щодо її оптимізації. *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2017. № 2. С. 156-164.
5. Про затвердження Порядку відшкодування вартості витрат на утримання засуджених в установах виконання покарань : Постанова Кабінету Міністрів України від 14.02.2017 р. № 80. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 28.04.2022).
6. Мацієвська І. Б. Особливості залучення до праці засуджених до позбавлення волі на контрагентських об'єктах. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 2. С. 214-218.
7. Бублік О. О. Праця засуджених до позбавлення волі: правова регламентація та кримінально-виконавча практика : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Бублік Олена Олександрівна ; Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2016. 226 с.